

Värnamo kommun

Uppföljningsgranskning av besökssäkerhet och skalskydd inom förskola och grundskola (2017)

Juni 2020

Emelie Duong, EY

Ulrika Strånge, EY

1

Inledning

Inledning

Bakgrund

- ▶ Ett viktigt inslag i revisionens arbete är att följa upp tidigare granskningar för att se vilka effekter förbättringsförslag och rekommendationer fått. Det finns förtjänster med att fastlägga en rutin för uppföljning av granskningar och låta detta bli ett årligt inslag i granskningsarbetet.

Metod och genomförande

- ▶ Utgångspunkten är de förbättringsförslag/rekommendationer som lämnats i revisionsrapporten och det svar som berörd nämnd lämnat till revisionen. Skriftliga frågor har skickats till berörda personer.

Syfte

Syftet med uppföljningen är att se vilket genomslag revisionen fått och vilka åtgärder berörda nämnder och förvaltningar vidtagit till följd av granskningarna. Detta är även en del i revisorernas löpande risk- och väsentlighetsanalys.

Av god revisionssed framgår att revisionen regelbundet ska följa upp genomförda granskningsinsatser.

Tidigare granskning och svar på granskningen

Granskning av besökssäkerhet och skalskydd inom förskola och grundskola (2017)

Syftet med granskningen var att kunna bedöma om överlämnandet av tillsynsansvaret mellan vårdnadshavare och personal genomförs på ett säkert sätt i förskola och bedöma om förskolan och skolan har rutiner för att förhindra obehöriga att ta sig in i förskolans och skolans område.

Bedömningen var att de besökta förskolorna har goda rutiner avseende mottagning och överlämning av barn samt vid vistelse utanför ordinarie verksamhet. Det finns även rutiner för besök men det kan konstateras att dessa inte alltid följs. Vid besök på skolorna kunde vi röra oss fritt i 5-15 minuter utan att uppmärksammas av personalen. Vi konstaterar att det finns dokumenterade rutiner och riktlinjer vid hot och våld.

Barn- och utbildningsnämnden har svarat på granskningen den 27 september 2017. Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

- att** överlämna följande yttrande i ärendet till revisionen, samt
- att** enheterna får i uppdrag att titta över förbättringsområdena nedan, samt
- att** barn- och utbildningsnämnden beställer en intern kontroll för att säkerställa efterlevnaden av riktlinjer och rutiner, samt
- att** nämnden genomför en översyn av kris- och säkerhetsarbetet och den dokumentation som är kopplat till området.

A woman with dark hair and bangs, wearing glasses and a dark top, is looking at a computer screen. She has a pencil in her mouth. The background is blurred, showing what appears to be a desk and a lamp. A large, semi-transparent number '2' is overlaid on the left side of the image.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att enheterna gör riskbedömning av besökssäkerheten utifrån fysisk miljö, läge och organisation.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om att enheterna får i uppdrag att titta över förbättringsområdena

Iakttagelser och bedömning

I de erhållna riskbedömningarna (inom ramen för systematiskt arbetsmiljöarbete 2019) finns inga identifierade risker som berör besökssäkerheten. Riskbedömningarna ska enligt uppgift vara ett levande dokument, d.v.s. att när risker upptäcks ska riskbedömningen uppdateras.

Anledningen till att besökssäkerheten inte finns med i riskbedömningarna, är enligt uppgift att personalen inte upplever besökssäkerheten som en risk för den enskilda enheten. Det framgår att någon enstaka förskola har haft problem i sin närmiljö, vilket har lett till att frågor kring bl.a. säkerhet och in-rymning har uppmärksamrats. I dessa fall har personal och rektor haft samtal och gemensamt gått igenom vilka rutiner/arbetssätt som ska gälla för den enheten.

Bedömningen är att nämnden inte har vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen. Det är viktigt att alla enheter ser över besökssäkerheten och att det finns en medvetenhet kring hur riskerna kan förebyggas och minimeras.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att enheterna och verksamheten dokumenterar och informerar om rutinerna för besök.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

att enheterna får i uppdrag att titta över förbättringsområdena

Iakttagelser och bedömning

Det finns en "verksamhetsrutin vid hotfull situation, in-rymning i förskolan". Rutinen är framtagen av verksamhetschef för förskolan 2020-05-05. I rutinen beskrivs bl.a. att:

- Person som kommer på besök till enheten, måste presentera sig. Om personen inte presenterar sig ska personal fråga vem personen är.
- Bara en dörr är öppen mellan 6:00-7:30 och 17.00-18:30. Information ska ges till vårdnadshavarna om att endast använda den "öppna" dörren.

Rutinen finns att tillgå på intranätet Nettan och är enligt uppgift kommunicerad till ansvarig personal, vikarier och till vårdnadshavare.

Grundskolan har ingen rutin för besök. Enligt uppgift ska grundskolan ta fram en liknade rutin i samband med arbetet med säkerhet och utrymningsplaner (en del av säkerhetsarbetet) under hösten 2020.

Bedömningen är att nämnden delvis har vidtagit åtgärder enligt rekommendationen då enbart förskolan har tagit fram en rutin. Vår bedömning är att det är viktigt att arbetet med att ta fram en rutin för besök avseende grundskolan fortlöper enligt plan och att rutinen görs känd bland personal, vikarier och vårdnadshavare.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att enheterna minimerar antalet öppna passager.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

att enheterna får i uppdrag att titta över förbättringsområdena

Iakttagelser och bedömning

Enligt uppgift har flera förskolenheter och skolenheter begränsat antalet öppna passager (vid vissa tidpunkter under dagen), genom så kallade tidlås,

I "verksamhetsrutinen vid hotfull situation, in-rymning i förskolan" framgår att enheterna i förskolan ska ha en dörr öppen vid öppning och stängning (mellan 6:00-7:30 och 17.00-18:30). I de situationer det förekommer ensamarbete hos personalen, ska alla dörrar vara låsta.

Grundskolan har ingen liknade dokumenterad rutin som specificerar klockslagen för öppning och stängning.

Bedömning är att nämnden har vidtagit åtgärder enligt rekommendationen. Grundskolan bör ta fram en likande rutin som tydliggör när antalet öppna passager ska begränsas under dagen och att det kommuniceras till personal, vikarier och vårdnadshavare.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att större enheter försöker hitta system för att identifiera besökare genom exempelvis besöksbrickor, anmälningsplikt eller liknande.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

att enheterna får i uppdrag att titta över förbättringsområdena

Iakttagelser och bedömning

Vid vår uppföljning framgår det att det är svårt att hitta ett system att identifiera besökare i praktiken, med anledning av att enheterna saknar reception och tydliga entréer. Samtliga anställda i organisationen har namnbrickor och hantverkare och entreprenörer uppmanas att meddela när de kommer.

Förskolan har tagit fram en **verksamhetsrutin vid hotfull situation, in-rymning i förskolan** utdrag:

"Person som kommer på besök till enheten, måste presentera sig. Fråga vem det är om de inte gör det."

Grundskolan har ingen liknade rutin. Det finns enligt uppgift en plan för att ta fram en liknade rutin under hösten 2020.

Utöver ovan nämnda rutin finns rutiner som rör tillsynsansvar för förskola, förskoleklass, grundskola och fritidshem:

Rutiner för tillsynsansvar i förskolan, framtagna av barn- och utbildningsförvaltningen 2019-09-01 utdrag:

"Vårdnadshavare ansvarar för att lämna aktuellt schema för barnets närvarotider samt uppge vem/vilka som lämnar och hämtar. Den som lämnar och hämtar barnet ska ta kontakt med personal på förskolan vid dessa tillfällen."

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att större enheter försöker hitta system för att identifiera besökare genom exempelvis besöksbrickor, anmälningsplikt eller liknande.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

att enheterna får i uppdrag att titta över förbättringsområdena

Iakttagelser och bedömning

Forts.

Rutiner för tillsynsansvar för elever i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet, framtagna av barn- och utbildningsförvaltningen 2019-09-01 utdrag:

"Vårdnadshavare ansvarar för att lämna aktuellt schema för elevs närvarotider, ange vem/vilka som hämtar och om elev ska gå hem på egen hand. Den som lämnar och hämtar elev ska ta kontakt med personal på fritidshemmet vid dessa tillfällen. Tillsynsansvaret ändras, precis som för vårdnadshavarna, utefter elevs ålder, mognad och övriga omständigheter"

Bedömningen är att nämnden delvis har vidtagit åtgärder enligt rekommendationen. Vi ser positivt på att förskolan har tagit fram en verksamhetsrutin och det är viktigt att arbetet med att ta fram en rutin för grundskolan fortlöper enligt plan. Genom fastställda rutiner kan kontrollen av vilka som rör sig på enheternas område stärkas. Det är viktigt att personalen uppmärksammar alla besökare för att snabbt kunna identifiera obehöriga besökare.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att förskolorna ser över möjligheterna till "säkra" rum om en hotfull situation skulle uppstå.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

att enheterna får i uppdrag att titta över förbättringsområdet.

Iakttagelser och bedömning

Vid förskolornas översyn av "säkra" rum vid hotfulla situationer, var det svårt att identifiera säkra rum på förskolorna. De rum som gick att låsa var verksamhetens toaletter.

I "verksamhetsrutin vid hotfull situation, in-rymning i förskolan" finns 12 punkter som beskriver vad personalen ska göra vid hotfulla situationer och in-rymning i förskolan krävs. Nedan redovisas fem exempel:

- har med sig telefon inne och ute
- låsa ytterdörrarna när de har kommit in
- använda visselpipa för att snabbt signalera att de behöver ta sig in
- räkna in antal barn
- låsa in sig i rum/utrymme inomhus.

Bedömning är att nämnden har delvis vidtagit åtgärder enligt rekommendationen.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att nämnden säkerställer efterlevnaden av riktlinjer och rutiner genom intern kontroll.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

att barn- och utbildningsnämnden beställer en intern kontroll för att säkerställa efterlevnaden av riktlinjer och rutiner.

Iakttagelser och bedömning

Nämndens internkontrollplaner (2017-2020) har inte innehållit några kontrollmoment som avser att säkerställa efterlevnaden av riktlinjer och rutiner.

Bedömning är att nämnden inte har vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen.

Vår bedömning är att det är väsentligt att nämnden säkerställer att fastställda riktlinjer och rutiner efterlevs.

Barn- och utbildningsförvaltningens verksamhet bedrivs på många olika enheter och platser. Det är väsentligt att det förebyggande arbetet med besökssäkerhet och skalskydd och efterlevnaden av berörda riktlinjer och rutiner i högre grad behandlas i nämndens internkontrollarbete.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att nämnden genomför en översyn av kris- och säkerhetsarbetet och den dokumentation som är kopplad till området. Det är viktigt att det finns ett gemensamt förhållningssätt för hela verksamheten.

Barn- och utbildningsnämnden beslutade om:

att nämnden genomför en översyn av kris- och säkerhetsarbetet och den dokumentation som är kopplat till området.

Iakttagelser och bedömning

En översyn av kris- och säkerhetsarbetet i förskola och grundskola har påbörjats under 2020 tillsammans med kommunens säkerhetssamordnare. Utöver kommunens säkerhetssamordnare deltar även verksamhetschefer för förskola och grundskola, förvaltningens intendent och förvaltningschef för barn- och utbildningsförvaltningen i uppstartsfasen.

En del av kris- och säkerhetsarbetet är att samtliga förskolor och skolor ska genomföra en säkerhetsinventering och ta fram utrymningsplaner under 2020. Det ska även tas fram en så kallad säkerhetskalendar som ska beskriva hur anställda ska agera vid olycka eller vid en allvarlig händelse.

Rektorer har blivit informerade om kris- och säkerhetsarbetet och enligt uppgift har säkerhetssamordnaren haft en kortare utbildning om kris- och säkerhetsarbetet. Det fanns enligt uppgift utbildningar inplanerade för högstadieskolornas personal, men dessa fick ställas in på grund av covid-19.

På skolverkets hemsida finns material för arbetet med *säkerhet och krisberedskap*. Materialet vänder sig till skolledning, skolpersonal och säkerhetsansvariga inom alla skolformer. Enligt uppgift används skolverkets material som utgångspunkt i kris- och säkerhetsarbetet.

Planeringen var att kris- och säkerhetsarbetet skulle slutföras i slutet av 2021, men på grund av de rådande omständigheterna med covid-19 har detta arbetet skjuts fram. Planeringen är att utbildningsinsatserna ska startas upp igen under hösten 2020.

Uppföljande iakttagelser och bedömning

Rekommendation och svar

Att nämnden genomför en översyn av kris- och säkerhetsarbetet och den dokumentation som är kopplad till området. Det är viktigt att det finns ett gemensamt förhållningssätt för hela verksamheten.

Barn-och utbildningsnämnden beslutade om:

att nämnden genomför en översyn av kris- och säkerhetsarbetet och den dokumentation som är kopplat till området.

Iakttagelser och bedömning

Forts.

Bedömningen är att nämnden delvis har vidtagit åtgärder i enlighet med rekommendationen. Det är viktigt att översynen av kris- och säkerhetsarbete fortlöper enligt plan och att det upprättas dokumentation som är kopplad till området. Det bör finnas ett gemensamt förhållningssätt för hela verksamheten och att det sker ett systematiskt arbete med säkerhet och krisberedskap i verksamheterna.

Bedömning

Sammanfattande bedömning

Ett viktigt inslag i revisionens arbete är att följa upp tidigare granskningar för att se vilka effekter förbättringsförslag och rekommendationer fått. EY har fått i uppdrag att genomföra en uppföljning gällande granskning av besökssäkerhet och skalskydd som genomfördes under 2017.

I uppföljningen konstateras att merparten av rekommendationerna från granskningen 2017 kvarstår och att många delar fortfarande är ett pågående arbete.

Följande rekommendationer kvarstår/ges för fortsatt utvecklingsarbete:

- ▶ Att enheterna gör riskbedömning av besökssäkerheten utifrån fysisk miljö, läge och organisation.
- ▶ Att grundskolan tar fram motsvarande "Verksamhetsrutin vid hotfull situation, inrymning m.m. som förskolan har fastställt.
- ▶ Att nämnden löpande säkerställer efterlevnaden av riktlinjer och rutiner inom ramen för sitt internkontroll-arbete.
- ▶ Att översynen av kris- och säkerhetsarbetet fortlöper enligt plan och att det upprättas dokumentation som är kopplad till området.

På Skolverkets hemsida finns information om varför skolor och förskolor ska arbeta med säkerhet och krisberedskap. Ett utdrag från denna sida:

Det förbyggande arbetet i skolan

Att analysera risker och sårbarheten i verksamheterna ger ansvariga underlag för att planera arbetet med krisberedskap och krisplaner. Det bidrar också till att öka medvetenheten och kunskapen om hot, risker och sårbarhet, hos all personal.

Se till att alla har kännedom om lokalerna

Det är viktigt att all personal på förskolan och skolan har god kännedom om lokalerna, till exempel nödutgångar, flyktvägar och eventuella larm. Det är bra att kartlägga om det finns möjlighet att låsa rum och salar. Om det finns olika byggnader, olika ingångar och flera våningsplan är det en fördel om dessa är tydligt märkta, exempelvis med olika bokstäver eller symboler. Då blir det enklare att informera den egna personalen, barnen och eleverna om var den akuta händelsen pågår. Det blir också enklare att ge polisen information.

Inrymning

Inrymning innebär att barn, elever och personal stänger in sig i rum eller salar. Genom att låsa dörren och/eller barrikadera den blir det svårare för en gärningsperson att komma in. Det är också en fördel om det går att gömma sig, att vara tyst och om möjligt täcka för eventuella fönster. Inrymning är ingen garanti för säkerhet, men bidrar ofta till att förhindra att människor kommer till skada. En avgörande faktor för hur inrymning fungerar är lokalernas utformning. Eftersom varje skola och förskola har unika lokaler och verksamhet är det viktigt att ha funderat över den enskilda byggnadens utformning och hur en inrymning skulle kunna fungera på den aktuella förskolan eller skolan.